

Asia: VN/23992/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piirin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi annetun lain muuttamisesta

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esityksestä koskien eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi annetun lain muuttamista. Lausumme koskien erityisesti soidensuojelualueiden rauhoitussäännöksiä, poikkeuslupia, malminetsintää ja geologista tutkimusta koskevaa sääntelyä sekä viranomaistoimivaltaa. Lapin piirillä ei ole lausuttavaa siltä osin kuin luonnos koskee valtatie 21:n Palojoensuu–Maunu-perusparannuksen edellyttämiä rajausmuutoksia Enontekiön kunnassa sijaitseviin Lätäsenon-Hietajoen ja Jietanasvuoman soidensuojelualueisiin.

Luonnoksessa esitetään, että jatkossa Metsähallitus olisi toimivaltainen käsittelemään soidensuojelualueilla kaikki rauhoitussäännöksistä poikkeamista koskevat lupa-asiat. Luonnoksen mukaan voimassa olevassa asetuksessa ympäristöministeriö on toimivaltainen käsittelemään muun muassa geologista tutkimusta ja malminetsintää koskevat luvat. Lapin piirin ensisijainen kanta on, että soidensuojelualueille ei tule myöntää poikkeuslupia malminetsintään lainkaan. Lapin piiri katsoo, ettei kysymystä tule ratkaista pelkästään viranomaistoimivaltaa muuttamalla, vaan soidensuojelulakiin tulee kirjata selvä rajoitus, jonka mukaan malminetsintää ei sallita soidensuojelualueilla. Malminetsintä suoluontotyypeillä voi aiheuttaa vesitaloudellisia muutoksia, jotka voivat vähäisinäkin muokata suoluontotyyppiä pitkällä aikavälillä erityisesti vaateaiiden lajien osalta. Malminetsinnässä syväkairausputket tyypillisesti jätetään maastoon ja tulpataan vain tarvittaessa ilman betonointia. Tulpat voivat irrota pitkällä aikavälillä, ja pohjavettä alkaa purkautua kairausputken kautta maastoon. Kairausputket voivat muokata alueen hydraulista kytkeytyvyyttä ja aiheuttaa pohjavesien johtumista pintaveteen. Soidensuojelualueet on perustettu suojelualueiksi

syystä, eikä poikkeusluvallakaan tulisi mahdollistaa syväkairausputkien kaltaisten ihmisen tekemien rakennelmien pysyvää sijoittamista alueelle.

Luonnonsuojelulain 52 §:n 5 momentin mukaan Metsähallitus voi antaa valtion muulla luonnonsuojelualueella luvan malminetsintään, jos toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta eikä aiheuta suojelun perusteena oleville lajeille tai luontotyypeille, vesitaloudelle, maisemalle taikka saamelaisten oikeuksille alkuperäiskansana vähäistä suurempaa haittaa. Esitämme siis, että soidensuojelualueiden osalta tähän on tehtävä poikkeus, joka rajaa kaiken malminetsinnän soidensuojelualueiden ulkopuolelle.

Geologista tutkimusta koskeva sääntely tulee Lapin piirin näkemyksen mukaan erottaa malminetsinnästä. Lapin piiri ei vastusta kaikkea geologista tutkimusta, mutta katsoo, että lupa geologiseen tutkimukseen voidaan myöntää vain rajatusti akateemisille tahoille. Tällaisen tutkimuksen tulee olla tieteellistä, opetuksellista tai suojelualueiden luonnonarvojen ja geologisten ominaispiirteiden tuntemusta lisäävää tutkimusta. Lupaa ei tule myöntää geologiseen tutkimukseen silloin, kun tutkimuksen tosiasiallisena tarkoituksena on kaupallisen mineraalipotentialin selvittäminen, malminetsinnän valmistelu tai myöhemmän kaivostoiminnan edellytysten arviointi, sillä tämä olisi soidensuojelualueen suojelutarkoituksen vastaista.

Lapin piiri esittää, että lakiehdotusta muutetaan siten, että soidensuojelualueilla malminetsintä kielletään poikkeuslupamahdollisuudesta riippumatta. Lisäksi geologista tutkimusta koskeva poikkeusmahdollisuus tulee kirjata lakiin suppeasti niin, että lupa voidaan myöntää vain akateemiselle tutkimus- tai opetustaholle ja vain sellaiseen toimintaan, joka ei tosiasiallisesti palvele malminetsintää tai kaivostoiminnan valmistelua.

Lapin piiri katsoo lisäksi, että jos lakiin jätetään geologista tutkimusta koskeva poikkeuslupamahdollisuus, päätösvaltaa ei tule keskittää yksinomaan Metsähallitukselle. Luonnoksen mukaan voimassa olevassa asetuksessa ympäristöministeriö on ollut toimivaltainen geologista tutkimusta ja malminetsintää koskevissa luvissa, mutta ehdotuksen mukaan kaikki rauhoitussäännöksistä poikkeamista koskevat lupa-asiat siirtyisivät Metsähallitukselle. Lapin piirin näkemyksen mukaan ympäristöministeriön toimivalta tulee säilyttää.

Lapin piiri toteaa, että luonnoksessa esitetty sääntelyn yhdenmukaistaminen luonnonsuojelulain kanssa on yleisesti kannatettava tavoite, mutta yhdenmukaistaminen ei saa johtaa siihen, että soidensuojelualueille avataan mahdollisuus sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat ristiriidassa alueiden suojelutarkoituksen kanssa. Soidensuojelualueet ovat erityisiä suoluonnon suojelualueita, ja niiden sääntelyssä voidaan perustellusti säätää luonnonsuojelulain yleisiä valtion muun luonnonsuojelualueen säännöksiä tiukemmista erityisrajoituksista, sillä niiden vesitalouden turvaaminen on ensisijaista suojelutarkoituksen turvaamiseksi pitkällä aikavälillä.

Lapin piiri esittää lausuntonaan, että luonnosta muutetaan ennen hallituksen esityksen antamista eduskunnalle siten, että soidensuojelualueilla ei voida myöntää poikkeuslupia malminetsintään.

Lisäksi lakiin tulee kirjata, että geologista tutkimusta voidaan sallia vain rajatusti akateemisille tutkimus- ja opetustahoille, kun tutkimus on ei-kaupallista eikä liity malminetsinnän tai kaivostoiminnan valmisteluun. Tällöin poikkeuslupahakemukset käsittelee ensisijaisesti ympäristöministeriö.

Lapin piiri katsoo aiheelliseksi myös esittää, että soidensuojeluohjelman mukaiset alueet on vihdoin liitettävä suojeluun 1981 päätösten mukaisesti.

Toissijaisesti ja täydentävästi Lapin piiri esittää, että ympäristöministeriön toimivalta säilytetään kaikissa poikkeuslupa-asioissa, eikä päätösvaltaa rajata yksinomaan Metsähallitukselle.

Rovaniemellä 25.5.2026

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry

Piisilä Sisli
Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry